

Вищий навчальний заклад Укоопспілки
"Полтавський університет економіки і торгівлі"
Кафедра комерційної діяльності та підприємництва

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни

"Бізнес-планування в туристичному бізнесі"
для студентів напрямку підготовки 6.140103 „Туризм”

Полтава – 2015

Автори: **І.В.Юрко**, доцент, к.е.н.
В.І. Місюкевич, доцент, к.е.н.
О.М. Михайленко, доцент, к.е.н.
Рецензенти: **О.В. Дорофєєв** - к.е.н., професор кафедри менеджменту
Полтавської державної аграрної академії

Ю.А. Гела – директор туристичної агенції «Альма»

Навчальна програма обговорена
і схвалена на засіданні кафедри
комерційної діяльності та підприємництва
24 червня 2015 р.
протокол № 11
Зав. кафедрою комерційної діяльності
та підприємництва
_____ проф. Балабан П.Ю.

УЗГОДЖЕНО”

Декан факультету харчових технологій,
готельно-ресторанного та туристичного
бізнесу
_____ доц. Страшко Л.М.
“ _____ ” _____ 2015 р.

“УЗГОДЖЕНО”

Голова науково-методичної групи з напрямку
6.140103 "Туризм"
_____ проф. Скляр Г.П.
“ _____ ” _____ 2015 р.

“СХВАЛЕНО”

Голова науково-методичної Ради університету
_____ проф. Рогоза М.Є.
“ _____ ” _____ 2015 р.

ВСТУП

Дисципліна “Бізнес-планування в туристичному бізнесі” – це комплексна навчальна дисципліна, орієнтована на підготовку кваліфікованих спеціалістів підприємницького типу.

Основною метою дисципліни “Бізнес-планування в туристичному бізнесі” є оволодіння комплексом знань і умінь для планування всіх етапів підприємницького циклу в туристичному бізнесі та складання бізнес-планів проектів започаткування власних справ.

Завданням дисципліни є формування наукового світогляду на місце бізнес-планів у підприємницькій діяльності та проблеми бізнес-планування, засвоєння основних термінів і понять бізнес-планування на рівні їх відтворення і тлумачення; здобуття навичок та елементарних умінь застосовувати їх у практичній діяльності для підвищення конкурентоспроможності фахівця в економічній сфері.

Вищевказана мета зумовила такі завдання :

- формування у студентів навичок обґрунтування економічної цілеспрямованості напрямлень діяльності фірми в туристичній справі (стратегій, концепцій, проектів);
- розвиток комплексу аналітичних, прогностичних, інноваційних здібностей, необхідних майбутньому підприємцю для розрахунку очікуваних фінансових результатів;
- опанування студентами вмінь визначення джерел фінансування реалізації проекту туристичного бізнесу;
- формування навичок підбору робітників, здібних реалізувати даний план.

Вивчення дисципліни “Бізнес-планування в туристичному бізнесі” базується на знаннях, набутих студентами в процесі опанування дисциплін “Основи підприємницької діяльності”, “Менеджмент”, “Маркетинг”, “Господарське право”, “Інвестування”.

Вивчаючи дисципліну, доцільно використовувати як традиційні форми навчального процесу, так і певні засоби його активізації, як то: вирішення ситуаційних завдань, виконання рефератів і наукових доповідей, використання ПЕОМ для складання бізнес-планів, самостійна робота над індивідуальним бізнес-планом.

Предметом дисципліни “Бізнес-планування в туристичному бізнесі”

є практика туристичного підприємництва. Бізнес-план є результатом дослідження і організаційної роботи підприємця, що ставить за мету вивчення конкретного напрямлення діяльності фірми на ринку послуг туристичного бізнесу в конкретних організаційно-економічних умовах. Реалізація поставленої мети може бути забезпечена, безпосередньо вивченням таких питань:

- розробка конкретного проекту надання певної послуги - надання нових послуг у сфері туристичного бізнесу (особливості задоволення потреб та ін.);
- всебічний аналіз господарської і комерційної діяльності підприємств туристичної галузі, метою якого є викриття її слабких і сильних сторін, специфіки і відмінностей від аналогічних фірм;

- вивчення конкретних фінансових, техніко-економічних і організаційних механізмів, що використовуються в економіці для реалізації конкретних завдань.

Вивчення названих питань дозволить студентам:

- професійно скласти програму підприємницької діяльності з урахуванням основних факторів ризику;
- обґрунтовувати правильність вибору організаційно-правових форм підприємництва;
- оцінювати результативність і підвищувати конкурентоспроможність підприємницької діяльності.

Після вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- мету та завдання бізнес-планування;
- місце бізнес-планів у системі планування підприємства туристичного бізнесу;
- структуру й основні вимоги до складання бізнес-планів;

уміти:

- аналізувати ринкову ситуацію з метою визначення перспектив розвитку проектів туристичного бізнесу;
- оцінювати результативність і підвищувати конкурентоспроможність об'єктів туристичного бізнесу;
- розробляти бізнес-план.

Зміст

Тема 1. Предмет, зміст та завдання дисципліни "Бізнес-планування в туристичному бізнесі". *Основні поняття та питання теми:* характер і зміст дисципліни "Бізнес-планування в туристичному бізнесі", зв'язок з іншими дисциплінами. Сутність та принципи бізнес-планування. Завдання дисципліни. Фінансові, техніко-економічні і організаційні механізми, що використовуються в економіці для реалізації конкретних проектів. Значення бізнес-планування для розвитку підприємницької ідеї туристичного бізнесу. Законодавче регулювання питань, пов'язаних з бізнес-плануванням.

Тема 2. Бізнес-план в системі планування діяльності підприємства. *Основні поняття та питання теми:* актуальність бізнес-планування в умовах ринкової економіки. Місце бізнес-планів в плануванні діяльності підприємств туристичного бізнесу. Відмінність бізнес-планів від внутрішньогосподарських планів. Основні документи, що описують інвестиційний проект створення об'єктів туристичного бізнесу. Техніко-економічне обґрунтування в туристичному бізнесі. Відмінності ТЕО від бізнес-плану. Інвестиційний меморандум. Витрати часу та грошових коштів на розробку інвестиційних документів.

Тема 3. Визначення бізнес-плану, мети та задачі бізнес-планування.
Основні поняття та питання теми: визначення бізнес-плану. Місце бізнес-планів в системі стратегічного планування підприємства туристичного бізнесу. Головна мета та цілі складання бізнес-плану. Задачі бізнес-планування. Функції бізнес-планування. «Споживачі» бізнес-планів. Типи бізнес-планів за об'єктами планування. Бізнес-планування як складова інвестиційного процесу розвитку об'єктів туристичного бізнесу. Бізнес-план як етап розвитку підприємництва у сфері туристичного бізнесу. Використання бізнес-планів у процесі санації підприємства туристичного бізнесу. Загальні принципи та зауваження при розробці бізнес-плану. Особливості складання бізнес-планів підприємств туристичного бізнесу. Основні вимоги до бізнес-планів.

Тема 4. Структура бізнес-плану, особливості розробки резюме. *Основні поняття та питання теми:* фактори впливу на структуру бізнес-плану для підприємств туристичного бізнесу. Вимоги інвесторів до наявності та змісту розділів бізнес-плану. Відповідність розділів до структури бізнес-плану. Логіка послідовності розділів. Комп'ютерна програма Project Expert. Коло задач, що вирішуються за допомогою PE. Мета розробки резюме. Технологія складання резюме. Основні вимоги до резюме проектів туристичного бізнесу.

Тема 5. Технологія складання розділу «Характеристика підприємства».
Основні поняття та питання теми: основна мета складання розділу «Характеристика підприємства». Огляд та аналіз інформації, що складає уявлення про об'єкт туристичного бізнесу. Перелік основної інформації про підприємство туристичного бізнесу. Джерела інформації для складання розділу. Аналіз господарської діяльності підприємства за минулий період. SWOT-аналіз. Визначення пріоритетності напрямків діяльності підприємства на ринку послуг туристичного бізнесу. Розробка стратегії для досягнення поставлених цілей.

Тема 6. План маркетингу: зміст, структура та особливості складання.
Основні поняття та питання теми: складові частини опису ринку. Оцінка потенційної ємності ринку послуг туристичного бізнесу. Оцінка потенційного та реального об'єму продажів. Методика аналізу ринкової кон'юнктури. Характеристика конкурентів, їх стратегія і тактика. Цілі та стратегії маркетингу підприємств туристичного бізнесу. Ціноутворення. Схема розповсюдження товарів. Методи стимулювання продажу (збуту). Організація післяпродажного обслуговування клієнтів. Види та засоби реклами. Формування громадської думки про об'єкт туристичного бізнесу.

Тема 7. Зміст розділу «План виробництва». Особливості розробки розділу «Торговельний план». *Основні поняття та питання теми:* основна мета розробки плану виробництва. Перелік інформації, що містить план виробництва. Розробка продукту чи послуги, технологія виготовлення товару. Аналіз витрат виробництва. Умовно-постійні та умовно-змінні витрати. Фактори, що впливають на виробництво. Обґрунтування вибору послуг підприємством

туристичного бізнесу. Аналіз і визначення переваг асортименту, вибраного фірмою. Особливості оформлення розділу з урахуванням спеціалізації підприємства туристичного бізнесу. Особливості торговельного плану для підприємств туристичного бізнесу.

Тема 8. Організаційний план як складова частина бізнес-плану. *Основні поняття та питання теми:* цілі складання організаційного плану. Перелік інформації організаційного плану. Аналіз та характеристика організаційної структури підприємства туристичного бізнесу. Основні засновники та учасники фірми. Визначення та розробка кадрової політики. Характеристика управлінського персоналу фірми. Відомості про персонал та робочу силу. Визначення потреби в працівниках. Кваліфікаційні вимоги до працівників у туристичному бізнесі.

Тема 9. Методика розробки фінансового плану. *Основні поняття та питання теми:* мета розробки фінансового плану. Джерела інформації для складання фінансового плану. Програма інвестицій. Особливості розробки плану доходів і витрат у туристичному бізнесі. Складання плану руху грошових коштів. Розробка балансового плану. Розрахунок точки беззбитковості. Інтегровані показники фінансово-економічної оцінки проекту: строк окупності, інтегрований дохід від проекту, ефективність інвестицій.

Тема 10. Особливості складання розділу “Оцінка ризику та страхування”. *Основні поняття та питання теми:* поняття ризику проекту. Види ризиків у туристичному бізнесі. Визначення можливих видів ризику для даного проекту. Організаційні міри щодо зменшення можливих наслідків визначених ризиків. Розробка програми страхування та захисту від ризиків для підприємств туристичного бізнесу.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України: чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 5.12.13 р. Офіц. вид. – К.: Парламентське вид-во, 2013. – 136 с.
2. Податковий кодекс України. Офіц. вид. – К.: Парламентське видавництво, 2013. – 512 с.
3. Должанський І.З. Бізнес-план: технологія розробки: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: ЦУЛ, 2009. – 258 с.
4. Кучеренко В.Р. Бізнес-планування фірми / В.Р. Кучеренко, В.А.Карпов, О.С. Маркітан. – К.: Знання, 2006. – 423 с.
5. Лівшиц Д.М. Як підготувати бізнес-план. Практичний посібник. - К.: ЦУЛ,

2013. - 382 с.
6. Петров К. Как разработать бизнес-план. Практическое пособие с примерами и шаблонами. – М.: Диалектика-Вильямс, 2011. – 384 с.
 7. Покропивний С.Ф. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: навч. посіб. / С.Ф. Покропивний, С.М.Соболь, Г.О.Швиданенко. - К.: КНЕУ, 2009. – 208 с.
 8. Тарасюк Г.М. Бізнес-план: розробка, обґрунтування та аналіз: навч. посібник. – К.: Каравела, 2012. - 280 с.
 9. Тягунова Н.М. Основи підприємництва: навч. посіб. / Н.М. Тягунова, І.В. Юрко. – К.: НМЦ "Укоопосвіта", 2002. - 162с.
 10. Хурса М.М. Особливості складання розділу "План виробництва": текст лекцій. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2009. – 20 с.
 11. Хурса М.М. Бізнес-план у ринковій системі господарювання: текст лекції / М.М. Хурса, Н.М. Тягунова. - Полтава: ПУСКУ, 2002.- 18с.
 12. Хурса М.М. Структура та зміст розділів бізнес-плану. Особливості розробки резюме: текст лекції / М.М. Хурса, І.В. Юрко. - Полтава: ПУСКУ, 2002.- 22с.
 13. Хурса М.М. Методика розробки розділу «Галузь, фірма та її продукція»: текст лекції / М.М. Хурса, І.В. Юрко. - Полтава: ПУСКУ, 2002.- 18с.
 14. Юрко І.В. Бізнес-план: опорний конспект лекцій / І.В. Юрко, М.М. Хурса. – Полтава: ПУСКУ, 2001.- 27с.

ПЕРЕЛІК ДОДАТКОВОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абчук В. 12 шагов к собственному бизнесу. – М.: Эксмо, 2008. – 400 с.
2. Берц Густав. Мгновенный бизнес-план. Двенадцать быстрых шагов к успеху/ Берц Густав, Киришнер Пол.; пер. с англ. - М.: Дело ЛТД, 2005. - 80 с.
3. Бизнес-план: методические материалы/ под ред. проф. Р.Г. Маниловского. - М.: Финансы и статистика, 2007.-160 с.
4. Буров В.П. Бизнес-план. Методика составления. - М.: ЦИПКК, 2005.- 88с.
5. Виноградова М.В. Бизнес-планирование в индустрии гостеприимства: учебное пособие / М.В.Виноградова, З.И.Панина, А.А.Ларионова, Л.А.Васильева. – 2-е изд., испр. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К⁰», 2010. – 280 с.
6. Горемыкин В. Бизнес-план. Методика разработки. 45 реальных образцов. – М.: Ось-89, 2008. – 864 с.
7. Деловое планирование (Методы. Организация. Современная практика): учеб. пособие / под ред. В.М. Попова. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 368с.
8. Дэвид Г.Бенгз. Руководство по составлению бизнес-плана; пер. с англ. –

- М.: Издательство «Финпресс», 2008. -256 с. – (Серия «Маркетинг и менеджмент в России и за рубежом»).
9. Джозеф А. Ковелло. Бизнес-планы. Полное справочное руководство / Джозеф А. Ковелло, Бран Дж. Хейзелгрэн; пер. с англ. - М.: «Издательство БИНОМ», 2007. - 352 с.
 10. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.
 11. Ілляшенко С.М. Економічний ризик. – К.: ЦУЛ, 2010. – 220 с.
 12. Касянова Н.В. Планування маркетингу: навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2013. – 248 с.
 13. Киселев Ю.Н. Банк идей для частного бизнеса: Путь к финансовой независимости. Как заработать первый миллион. – К.: Издательство А.С.К., 2004. – 352 с.
 14. Кислов Д.В. Организация и ведение бизнеса в сфере торговли и услуг/ Д. Кислов, Б. Башилов. – М.: Вершина, 2006. – 264 с.
 15. Колесников Н.А. Бизнес-план. – М: Финансы и статистика, 2008. – 464 с.
 16. Любанова Т.П. Бизнес-план: учебно-практич. пособ. / Т.П. Любанова, Л.В. Мясоедова, Т.А. Грамотенко, Ю.А. Олейникова. - М.: «Издательство ПРИОР», 2008. - 96 с.
 17. Новиков В.С. Инновации в туризме. – М.: ИЦ «Академия», 2007. – 208 с.
 18. Скворцов Н.П. Как разработать бизнес-план предприятия (практическое руководство для бизнесменов). - М.: Дело, 2004. – 96 с.
 19. Составление бизнес-плана: пособие Эрнст энд Янг. – М.: Джон Уайли энд Санз, 2006. – 224 с.
 20. Створення і функціонування суб'єктів підприємництва. Навч. посібник/ за ред. Петровича Й.М. – Л.: Магнолія Плюс, 2007. – 256 с.
 21. Уткин Э.А. Бизнес-план. Как развернуть собственное дело /Э.А. Уткин, А.И. Кочеткова - М.: Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ». Издательство ЭКМОС, 2008. -176с.